

BEHANDELMEMO

Van: presidium
Aan: raadsleden en steunfractieleden

Culemborg aan de Lek

- Status: Bespreking ter voorbereiding op besluitvorming
- Deelnemers: Raadsleden en steunfractieleden
College van burgemeester en wethouders
- Doel: De raadsfracties zijn zodanig geïnformeerd dat zij goed toegerust hun standpunt kunnen bepalen bij besluitvorming.
- Toelichting: Een jaar geleden heeft de raad, als uitvloeisel van uw discussie over het initiatiefvoorstel Jonker/Spithoven, het college verzocht de mogelijkheid te verkennen om samen met het bedrijfsleven te komen tot het uitwerken van een planvisie voor het gebied langs de Lek. De eerste fase van de planontwikkeling voor het project Culemborg aan de Lek is afgerond. Het is nu noodzakelijk dat de raad zich uitspreekt over het ruimtelijk programma van het project. Het ruimtelijk programma geeft de kwaliteitsslag aan die met dit gebied is te maken. De uitvoering van een groot aantal plannen wordt mogelijk door de integrale gebiedsontwikkeling die het project voorstaat:
- Vier van de negen strategische projecten uit de nota toerisme worden uitgevoerd.
 - De lang niet voor mogelijk geachte ontwikkeling van het Veerweggebied wordt in gang gezet
 - De uitvoering van een van de belangrijkste onderdelen van het landschapsontwikkelingsplan, de ontwikkeling van de oostelijke uiterwaarden wordt mogelijk gemaakt.
- Wijze van Behandelen:
1. Toelichting door portefeuillehouder over proces (maximaal 10 minuten)
 2. Toelichting door de heer H. Dekker, ontwerper DN Urbland. Hij zal kort stilstaan bij het ruimtelijke programma (maximaal 10 minuten)
 3. De fracties zijn in de gelegenheid vragen te stellen. Tevens kunnen fracties een eerste visie geven op het raadsvoorstel. (60 minuten)
 4. De voorzitter inventariseert of het raadsvoorstel kan worden doorgeleid naar besluitvorming in de raadsvergadering. (5 minuten)
- Portefeuillehouder: R. Geertzen
- Technische vragen bij: S. Booms: S.Booms@culemborg.nl
In afschrift aan de griffie: griffie@culemborg.nl

Raadsvoorstel

STELLER	A.S. Booms
VERANTW.WETHOUDER	R. Geertzen
DATUM RAADSVERGADERING	15 januari 2009
ONDERWERP	Project Culemborg aan de Lek
REGISTRATIENUMMER	0805258
VOORGENOMEN BESLUIT	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ingestemd wordt met de hoofdlijnen van het ruimtelijk programma en de onderliggende ruimtelijke visie voor het project Culemborg aan de Lek zoals verwoord is in dit raadsvoorstel. 2. Ingestemd wordt met de voorgestelde rivierverruiming en natuurontwikkeling in de uiterwaarden waarbij het alternatief met dijkverlegging, dat de grootste verlaging van de hoogwaterstand op de Lek en de meeste duurzaamheid oplevert, de voorkeur heeft. 3. Ingestemd wordt met nader uitwerken van het ruimtelijk programma tot een voorstel voor een omwisselbesluit volgens de eisen die het Rijk aan een dergelijk voorstel stelt. 4. Hiervoor een bedrag van € 50.000,- beschikbaar stellen ten laste van de algemene reserve. .

a) AANLEIDING

De eerste fase van de planontwikkeling voor het project Culemborg aan de Lek is afgerond. Het is nu noodzakelijk dat uw raad zich uitspreekt over het project. Een jaar geleden heeft u, als uitvloeisel van uw discussie over het initiatiefvoorstel Jonker/Spithoven, ons verzocht de mogelijkheid te verkennen om samen met het bedrijfsleven te komen tot het uitwerken van een planvisie voor het gebied langs de Lek van spoorbrug tot en met de Beusichemse waard.

Na een eerste verkenning op regionaal niveau (Rijnglorie) hebben wij deze planontwikkeling vervolgens op lokaal niveau samen met het bedrijf Ballast Van Oord vormgegeven. De betrokkenheid van Ballast Van Oord Grondstoffen komt voort uit de mogelijkheden die zij als bedrijf in het gebied zien en die zij hebben vertaald in een eerste eigen planvisie. De planvisie bood aanknopingspunten om samen te werken aan een onderzoek naar de haalbaarheid van een ruimtelijk programma. Wij hebben daartoe een intentieovereenkomst gesloten met Ballast Van Oord en afspraken gemaakt om samen € 200.000,- beschikbaar te stellen voor de planontwikkeling. Een half jaar geleden heeft u daartoe middelen (€ 100.000,-) beschikbaar gesteld. Wij hebben u daarover medio 2008 in een informatienotitie geïnformeerd. Nu zijn we zover dat wij het ruimtelijk programma kunnen presenteren en daarbij kunnen aangeven dat het ook financieel haalbaar ontwikkeld kan worden.

Voor dit gebied is dit een grote sprong voorwaarts. Het Veerweggebied, de entree van de stad bij de pont, de camping, de jachthaven zijn allemaal locaties in de stad waarvan we vinden dat ze veel mogelijkheden hebben, maar waar de verblijfs- en gebruikswaarde ver achterblijft. Beleid is er wel (stedelijke vernieuwing, toerisme), maar de middelen voor het verbeteren van de onderdelen ontbreken. Dat geldt in andere zin ook voor de oostelijke uiterwaarden. Die vinden we op zich wel fraai, maar daar blijven de kwaliteiten ver achter bij wat ons beleid (Landschapsontwikkelingsplan) en dat van Rijk/Provincie (Ecologische Hoofd Structuur) voorstaat. Ook daar ontbreken de middelen voor ontwikkeling. Eigenlijk vormt dit de werkelijke aanleiding voor dit project: het ontbreken van middelen om het gebied langs de Lek aan te pakken.

Het project Culemborg aan de Lek brengt dit nu in één keer binnen handbereik. Voor het zover is moet er nog veel uitgewerkt worden. Een project langs de rivier vraagt om gedetailleerde milieueffectrapportages over o.a. rivierkundige effecten, natuur, geomorfologie, cultuurhistorie, archeologie, kwelwater, bodem, geluid. Het ministerie van Verkeer & Waterstaat stelt specifieke eisen aan deze onderzoeksrapportages (de zogenaamde SNIP 2A-documenten). Voordat we daarmee verder gaan is het belangrijk dat u zich uitspreekt over het ruimtelijk programma.

b) WETTELIJK OF
BELEIDSKADER

1. Raadsbesluit Havenkwartier (uitwerking raadsbesluit n.a.v. initiatiefvoorstel Jonker/Spithoven) (2007).
2. Nota toerisme (strategische projecten: uitbreiding jachthaven, verbetering toegankelijkheid buitengebied, verbetering van de entree van de stad, hotelontwikkeling) (2006).
3. Landschapsontwikkelingsplan (ontwikkeling oostelijke uiterwaarden, ontwikkeling EHS) (2006).
4. Planontwikkeling stedelijke vernieuwing Veerweggebied (uitwerking visie tot ruimtelijk plan) (2005).
5. Beleidslijn Ruimte voor de Rivier (geeft regels voor wat wel en niet mag langs de rivier)= rijksbeleid (2006).
6. Planologische kernbeslissing (PKB) Ruime voor de Rivier (geeft

maatgevende hoogwaterstand aan en op basis daarvan toe te voegen te veiligheidsmaatregelen)= rijksbeleid (2006).

7. Intentieovereenkomst Culemborg aan de Lek, Gemeente Culemborg en Ballast van Oord (2008)
8. Streekplan = provinciaal beleid (2006).
9. Bestemmingsplannen
10. Aanwijzing Beschermd Stadsgezicht.

A. Programma van eisen

Vanuit het genoemde beleidskader is een programma van eisen (PVE) opgesteld voor de inhoud van het planontwerp. De hoofdpunten hieruit zijn:

Doel

- Verbetering van ruimtelijke kwaliteit
- Uitbreiding jachthaven
- Verbetering van rivierveiligheid.

Opgave

Landschap

- de richting die het landschapsontwikkelingsplan Culemborg aangeeft:
- de gewenste sfeer uiterwaarden
- de ontwikkeling van de natuurpotenties
- ontwikkeling van de Ecologische Hoofd Structuur (EHS).

Uitbreiding jachthaven

- verbetering huidige voorziening en watersportmogelijkheden
- ruimtelijke relatie met historische binnenstad
- aantrekkelijke locatie langs de Lek voor toeristen
- bereikbaarheid
- locatie horeca.

Verbetering toegankelijkheid buitengebied:

- de aantrekkelijkheid van Culemborg als recreatie-toeristische bestemming;
- verbetering recreatieve mogelijkheden eigen omgeving
- realiseren van meer voetpaden in Lazarus- en Redichemse waard
- bestaande en nieuwe voetpaden aansluiten op infrastructuur vanuit de stad.

Verbetering entree tot de stad

- Noordelijke entree via de veerpont toeristisch van groot belang
- Deze locatie in samenhang met de jachthaven ontwikkelen
- Dit betekent voor het havenkwartier een herstructurering waarbij het gehele rivierfront wordt meegenomen en verbeterd.

De kwaliteit wordt uitgedrukt in:

- stedenbouwkundige en landschappelijke inrichting
- zicht: op/vanaf de stad, op/vanaf de rivier, op de jachthaven
- looproutes
- locatie horeca.

Overige uitgangspunten

1. Waterstandverlaging: substantieel maatregelenpakket onderzoeken in samenhang met ecologische maatregelen, tevens Steenwaard in beeld brengen.
2. Cultuurhistorie: rekening houden met beschermd stadsgezicht.
3. Veerweggebied: integraal meenemen in ontwikkeling, bodemsanering en aanbrengen leeflaag, nieuwe inzichten in geluidproblematiek, herordening verenigingsaccommodaties
4. Verkeer: aanpak knelpunten
5. Financiële haalbaarheid: kostenmakers en kostendragers in beeld en in evenwicht.

B. Onderzoek en proces

Het project Culemborg aan de Lek is het laatste half jaar in hoog tempo ontwikkeld. Al snel werd duidelijk dat planontwikkeling van Culemborg langs de rivier niet mogelijk is buiten het huidige programma van rivierverruiming (ruimte voor de Rivier) en zonder dat we ook onderzoek zouden doen naar de mogelijkheden om rivierverruiming onderdeel te laten uitmaken van het plan. Rivierverruiming levert een daling van de waterstand op die nodig is als

compensatie voor de planontwikkeling. Bijkomstig voordeel zou kunnen zijn aanzienlijke rivierverruiming ook de rivierveiligheid verder verbetert en dat mogelijk een deel van de voorgenomen dijkversterking en/of- verhoging achterwege zou kunnen blijven.

Bij de planontwikkeling is daarom steeds aan twee sporen tegelijk gewerkt: ontwerpvoorstellen voor het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van rivierfront en uiterwaarden én de mogelijke rivierverruimingsmaatregelen om waterstanddaling te realiseren.

De bewoners zijn al direct meegenomen in het onderzoektraject naar de ruimtelijke mogelijkheden. Wij hebben drie bewonersavonden georganiseerd, waarin mensen ruimschoots in de gelegenheid zijn geweest en dat ook namen om hun mening te uiten. Dit proces heeft geresulteerd in een aantal aanpassingen in de planvoorstellen. Een overzicht hiervan ligt ter inzage. Daarbij treft u ook de informatie uit de bewonersavonden :nieuwsbrieven, verslagen plenaire discussies/presentaties, verslagen deelworkshops.

Tijdens de uitwerking van het ruimtelijk programma zal het overleg met de bewoners door gaan. Ook zal nog een traject met de formele inspraak volgen.

Tegelijk is over het onderzoek naar rivierverruiming nauwe samenwerking gezocht met de Programmadirectie Ruimte voor de Rivier (PDR). Wij willen u over dit complexe proces iets meer toelichten.

PDR maakt onderdeel uit van het ministerie van Verkeer & Waterstaat/ Rijkswaterstaat en adviseert de staatssecretaris over de te nemen PKB-maatregelen en de mogelijkheden voor alternatieve voorstellen. De regering heeft met de PKB Ruimte voor de Rivier besloten tot een dijkversterking op het traject rivierkilometer 936 tot 940 van de Lek nabij Culemborg. Om tot optimalisatie van o.a. lokale ruimtelijke kwaliteit te komen geeft het regeringsbesluit dringend aan alternatieven te onderzoeken. De rivierverruimingsmaatregelen binnen "Culemborg aan de Lek" vormen zo'n alternatief. Als de staatssecretaris besluit het alternatieve plan uit te voeren, dan wisselt zij (een deel van) de dijkversterking om voor het alternatief: het zogenaamde omwisselbesluit.

Over de dijkversterking heeft het ministerie van V&W een bestuursovereenkomst gesloten met Waterschap Rivierenland. Tijdens de voorbereiding zal het Waterschap voorlichtende bijeenkomsten houden en de dijken toetsen op stabiliteit en hoogte. Ideaal zou zijn geweest dat deze gegevens beschikbaar waren bij de ontwikkeling van Culemborg aan de Lek. Momenteel is een verificatie van aanwezige dijkwaliteiten met de taakstelling uit de PKB nog niet gereed. Daarom kon nog niet aangegeven worden welk deel van de dijkversterking door het plan Culemborg aan de Lek kan worden vervangen. De Programmadirectie Ruimte voor de Rivier vindt Culemborg aan de Lek echter van dermate belang dat zij Culemborg heeft verzocht om een officieel uitstelverzoek bij de staatssecretaris in te dienen. Dit moet leiden naar een officieel onderbouwd voorstel in waarschijnlijk september 2009 (met PDR is overleg over moment van indiening).

Voor het zover is wil de Programmadirectie Ruimte voor de Rivier wel weten waar zij aan toe is. Daarom is een bestuurlijke uitspraak van de Gemeente Culemborg via een besluit van de gemeenteraad van belang. Daarnaast is het

onderzoek naar de rivierverruimingsmaatregelen van belang. Alleen een substantiële waterstanddaling zoals nu in de plannen opgenomen kan leiden tot vervanging van dijkversterking en tot een omwisselbesluit.

Het ministerie van V&W wil de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in de plannen van Ruimte voor de Rivier waarborgen. Het heeft daarom een Kwaliteitsteam Ruimte voor de Rivier ingesteld, het Q-team. Het bestaat uit een team van vijf onafhankelijke deskundigen die in de planstudiefase de PDR en de initiatiefnemers van afzonderlijke riviermaatregelen gevraagd en ongevraagd adviseren over ruimtelijke kwaliteit. Het Q-team maakt zelf geen plannen maar voert minimaal drie projectbezoekenuit en geeft een eindoordeel, waarbij van gedachten gewisseld wordt over de uitvoerbaarheid en de duurzaamheid van de plannen. Innovatieve ontwikkelingen hebben bijzonder de aandacht. Het Q-team heeft halverwege het bovengenoemde onderzoekstraject een projectbezoek gebracht. Het Q-team waardeert de inzet van de initiatiefnemers om de kwaliteit van Culemborg te versterken door de riviermaatregel te plaatsen in een perspectief van gebiedsontwikkeling. De opgave is volgens het Q-team om de korte-termijnriviermaatregelen (2015) te combineren met een visie op de stadsontwikkeling op de (middel)lange termijn. Op onderdelen mistte het Q-team nog inzicht en vroeg om verbreding van het onderzoek (geomorfologisch onderzoek, nog diepgaandere rivierkundige informatie, systeemecologische benadering, cultuurhistorie). Dit is deels gebeurd in rapport over rivierverruiming en natuurontwikkeling (zie bijlage) en in de reeds bestaande toelichting op de archeologische verwachtingskaart van Culemborg.

Naast het overleg met het Rijk is er ook afstemming over het project met Waterschap Rivierenland, de gemeenten Buren, Vianen en Houten en de provincies Gelderland en Utrecht.

C. Ruimtelijk programma

Vanuit het programma van eisen is gekeken naar welke onderdelen van belang zijn bij de te ontwikkelen ruimtelijke kwaliteit. Allereerst is naar de historie gekeken van bewoning, archeologie, haven+ kade, het binnendijks gebied en de uiterwaarden. Vervolgens is gekeken naar de huidige situatie en de kansen en potenties van de deelgebieden rivierfront, Veerweggebied, binnendijks gebied en uiterwaarden.

Als bijlage treft u de toelichting op de planvisie aan. Als samenvatting wordt daarin het volgende aangegeven over samenhang van de verschillende planonderdelen:

"Culemborg heeft zijn ligging aan de rivier eindelijk benut. De jachthaven met zijn boulevard met terrasjes en andere voorzieningen zorgt voor een nieuwe entree van de stad. De route tussen de binnenstad en haven wordt weer aantrekkelijk. Evenals de route van de Góilberdingerwaard naar de Redichemse Waard. De veerpont wordt ontsloten via het Veerweggebied. De Veerweg wordt hierdoor ontlast van autoverkeer. Het hele rivierfront wordt een autovrije boulevard met zowel een hoge als een lage kade. Het woonpark in het Veerweggebied sluit aan op het naastgelegen natuurgebied de Ronde Haven. De uiterwaarden langs de Beusichemsedijk krijgen behalve meer ruimte voor de rivier ook een betere toegankelijkheid. Tevens wordt de Ecologische Hoofdstructuur gerealiseerd. Achter de verlegde dijk krijgt het binnendijks gebied bij de Achterweg ook een impuls. De recreatieve verbindingen tussen dit gebied, de uiterwaarden en de binnenstad worden verbeterd. Vanaf de

kasteeltuin tot het de Put van Hussen loopt een nieuwe waterverbinding met daarlangs een recreatieve route. Het binnendijkse en buitendijkse netwerk van recreatieve routes sluiten op elkaar aan en vormen samen een forse uitbreiding van de recreatieve verbindingen in Culemborg”.

- De huidige situatie van het rivierfront zal met dit ruimtelijke programma aanzienlijk veranderen. De camping komt niet meer terug. Het gehele stedelijke rivierfront van spoorbrug tot aan de uiterwaarden zal bij de stad gaan horen en een aantrekkelijk stedelijk woon- en verblijfsgebied zijn. De camping en ook een open botenstalling horen volgens ons niet meer in de gewenste kwaliteiten van dit gebied. Een goed gesitueerde horecagelegenheid zou ook een hotelfunctie kunnen hebben. Het woningbouwblok biedt plaats aan parkeren en verenigingsopslag.
- In het Veerweggebied zal na vele jaren nu de bodemsanering kunnen plaatsvinden, waarna een leeflaag aangebracht wordt waarop de verdere planontwikkeling kan plaatsvinden. Nieuwe inzichten in de geluidproblematiek levert op dat hier met bouwtechnische voorzieningen wel gebouwd kan worden. Wij kiezen ervoor om het Veerweggebied tot woongebied te ontwikkelen met het concept parkwonen (zie de planvisie). Het gebied kan alleen ontwikkeld worden als de verenigingen een nieuwe plek krijgen. De nieuwe verkeersontsluiting vraagt nog veel aandacht in de uitwerking, maar de ambitie om de Veerweg autovrij te maken vinden we een grote winst van dit plan.
- De nieuwe jachthaven zal in de Lazaruswaard komen te liggen vlak achter de huidige camping evenwijdig aan de Lek. De uitbreiding is zodanig dat een kostendekkende exploitatie mogelijk is. De exacte inrichting van de jachthaven is een zaak van nadere uitwerking, het gaat nu nog om de hoofdlijnen.
- In de Redichemse Waard wordt de plas uitgebreid, worden zomerkaden verlaagd, geulen gegraven, eilandjes aangelegd voor de specifiek wenselijke ecologische ontwikkeling. Voor de rivierverruiming (zie hieronder bij punt D.) wordt de dijk verlegd. De dijkverlegging en de zandwinning in de uiterwaarden zijn middelen die realisatie mogelijk maken van de uiterwaarden volgens de richting die het landschapontwikkelingsplan aangeeft. De Ecologische Hoofd Structuur wordt hier gerealiseerd en tegelijk wordt ook de (extensieve) recreatieve toegankelijkheid sterk verbeterd. Van belang is te wijzen op het gewenste sferbeeld: de oostelijke uiterwaarden zullen een culturelijker beeld kennen dan de westelijke. Naast inrichting voor natuur zal er agrarisch grasland blijven, dat als bloemrijk grasland echter wel een natuurfunctie zal hebben. De ontwikkeling met de eilanden- en geulen structuur in de Redichemse Waard lijkt sterk op die van de Lek ten tijde van de aanleg van de dijk (14^e eeuw).
- Ook voor de binnendijkse gebieden, die raken aan deze ontwikkelingen, zijn keuzes gemaakt. Zo zal het Veerweggebied, hoewel formeel buitendijks, ontwikkeld worden. Zie hierboven. Het Palumbusterrein hebben we buiten het ruimtelijk programma gehouden (te kort op de dijk, verstoring van zichtlijnen) Verder langs de Beusichemse dijk hebben we goed gekeken naar de belangrijke landschappelijke zichtlijnen: waar kan ontwikkeling wel en waar niet. De uitkomst van het onderzoek daar was dat een mogelijk verkeerskundig idee van een oostelijke aansluiting van de

dijk op de Honddijk landschappelijk een te grote verstoring is. Wel zullen recreatieve routes ontwikkeld worden die oude cultuurhistorische verbindingen volgen. Ook het naastgelegen binnendijkse gebied ter plekke van de Put van Hussen wordt ontwikkeld. Het gebied heeft nu landschappelijke een beperkte waarde. Langs het lint van de dijk kunnen enkele woningen worden toegevoegd die het landschapsbeeld van woningen langs de dijk versterken. Ook rondom de Put zien wij daarvoor in beperkte mate mogelijkheden.

- De aanwezige verenigingen in het plangebied vragen bijzondere aandacht. De visie voor het Veerweggebied die wij twee jaar geleden met uw raad bespraken gaf al aan dat toekomstontwikkeling voor het Veerweggebied niet los gezien kon worden van herordening van de verenigingslocaties. Bij Culemborg kwam daar nog bij dat voor het totale gebied langs de Lek in de samenhang met elkaar moet worden gezien. Deze beperking geeft echter ook voordelen. Twee verenigingen (St. Stanislaus en Les Taxateurs) blijven in het Veerweggebied, de watergebonden verenigingen verplaatsen we naar het water, voor de overige (Lekzoomruiters en PHV Mens & Dier) wordt elders in de stad naar locaties gezocht. Met alle verenigingen worden momenteel gesprekken gevoerd over de wensen en mogelijkheden.

D. Het rivierkundig programma

Door klimaatverandering zal de waterafvoer via de Nederlandse rivieren toenemen. Voor de Rijn wordt een toename van de maatgevende afvoer (die één keer per 1250 jaar voorkomt) van 15.000 naar 16.000 m³/s verwacht (corresponderend met een afvoerstijging op de Lek van 3165 naar 3376 m³/s). Ter illustratie: bij de evacuatie in 1995 was de hoeveelheid water 12.000 m³/s. Als we de inrichting van ons riviereengebied zouden laten zoals het is, zou dit betekenen dat de kans op overstromingen toeneemt. De Nederlandse regering heeft daarom in 2006 op basis van de PKB Ruimte voor de Rivier besloten over maatregelen om deze afvoerstijging op te vangen; deels door rivierversuiming, deels met obstakelverwijdering en kribverlaging en deels door dijkversterking. Op het traject van de Lek binnen het projectgebied wordt een waterstandstijging van 20 tot 30 cm. verwacht. De rivierversuimingsmaatregelen binnen Culemborg aan de Lek vormen een alternatief voor een deel van deze dijkversterking.

Het onderzoek naar rivierversuiming is gestart met een brede beoordeling van diverse potentiële maatregelen voor rivierversuiming, zoals uiterwaardvergraving, dijkverlegging en obstakelverwijdering. Daaruit is een eerste selectie gemaakt op basis van effectiviteit van de maatregelen en de geschatte haalbaarheid. De resterende set maatregelen is beoordeeld op ruimtelijke kwaliteit, waarbij de nadruk ligt op het aspect natuur. Overwegingen op het gebied van landschap zijn beschreven in het document, toelichting planvisie Culemborg aan de Lek van DN Urbland (ruimtelijk programma).

De maatregelen zijn vervolgens gecombineerd tot rivierversuimingsalternatieven. Omdat vooraf nog niet bekend was hoeveel effect elk van de maatregelen zou hebben, zijn de alternatieven opgebouwd, van een beperkt tot een uitgebreid maatregelenpakket.

Milieu-effecten

Daarop zijn de belangrijkste, voor het ontwerp sturende effecten bepaald:

- de rivierkundige effecten (bepaald met het modelinstrumentarium van Rijkswaterstaat)
- de ecologische effecten (met deskundigenoordeel, door Bureau Waardenburg)
- de effecten op het grondwater (met een model gebaseerd op het model van het Waterschap Rivierenland).

Voor de ontwikkeling van het plan is overlegd met het bevoegd gezag (Provincie Gelderland, Provincie Utrecht, Waterschap Rivierenland, Rijkswaterstaat Oost-Nederland) en met de Programmadirectie Ruimte voor de Rivier (PDR). Het plan Culemborg aan de Lek zal daarom worden voorgedragen voor het omwisselbesluit in het kader van de PKB. Dit is afhankelijk van de bovengenoemde verificatiegegevens van de dijken van het Waterschap, maar vooral ook van de beoordeling van PDR of zij de waterstandmaatregelen substantieel genoeg vindt. Uitvoering van de plannen van de Provincie Utrecht/Vianen/Nieuwegein/Houten verder stroomafwaarts is daarvoor van groot belang. Beide plannen versterken elkaar.

In de rapportage over over rivierverruiming en natuurontwikkeling staat dat er binnen het plangebied van Culemborg aan de Lek goede mogelijkheden zijn voor rivierverruiming. Deze is goed te combineren met natuurontwikkeling die aansluit bij de in de EHS beoogde natuurdoeltypen en het Landschapsonwikkelingsplan. De kwaliteit van de nieuwe natuurwaarden hangt onder meer af van de nadere uitwerking van het ontwerp (o.a. overstromingsfrequenties), de mate van verstoring door recreatief medegebruik en het gevoerde beheer. Een effectieve rivierverruiming zou zich niet moeten beperken tot de Culemborgse kant van de Lek; ook de Steenwaard (gelegen in de gemeente Houten) zou daarbij moeten worden betrokken. Verruiming alleen aan Culemborgse zijde wordt minder effectief als niet tegelijkertijd in de Steenwaard ook wordt verruimd.

Het Q-team vroeg bij haar projectbezoek om de ambitie om Culemborg een nieuw en duurzaam rivierfront nog hoger te leggen door deze te combineren met een nog bredere gebiedsontwikkeling. Zo zou ook de verbinding van de westelijke uiterwaarden met de Ronde Haven gelegd kunnen worden als spoorverdub-beling aan de orde is. Het team verwees daarbij naar eerdere voorstellen (in het kader van de PKB Ruimte voor de Rivier) voor verwijdering van de aanbrug, de taluds en het hoogwatervrije terrein (het Veerweggebied). Ook vroeg zij om de mogelijkheden te onderzoeken om van de Kleine Lek gebruik te maken als verbinding tussen westelijke en oostelijke uiterwaarden. Het advies van Q-team ligt voor u ter inzage.

Conclusies:

- Eerste conclusie is dat er binnen het plangebied van Culemborg aan de Lek diverse goed uitvoerbare mogelijkheden zijn voor rivierverruiming.
- De rivierverruimingsmaatregelen kunnen worden gecombineerd met natuurontwikkeling die aansluit bij de in de ecologische hoofdstructuur (EHS) beoogde natuurdoeltypen en het Landschapsonwikkelingsplan. De kwaliteit van de nieuwe natuurwaarden hangt onder meer af van de nadere uitwerking van het ontwerp (o.a. overstromingsfrequenties), de mate van verstoring door recreatief medegebruik en het gevoerde beheer.
- Een effectieve rivierverruiming zou zich niet moeten beperken tot de Culemborgse kant van de Lek; ook de Steenwaard (gelegen in de gemeente

Houten) zou daarbij moeten worden betrokken. Verruiming aan Culemborgse zijde wordt effectiever als tegelijkertijd ook in de Steenwaard wordt verruimd.

- Er zijn 5 mogelijkheden voor rivierverruiming opgesteld, met een effect op de Lekwaterstand bij maatgevend hoogwater (MHW) uiteenlopend van 5 tot 15 cm.
- Na overleg met de Programmadirectie Ruimte voor de Rivier is als doel gesteld om minimaal 10 cm. waterstandverlaging bij MHW te bereiken. In het algemeen geldt: hoe groter de waterstandverlaging bij MHW, hoe groter de kans op een positief uitvallend Omwisselbesluit.
- Er zijn 2 alternatieven voor rivierverruimingsmaatregelen die voldoen aan de eigen doelstelling. Deze omvatten de volgende ingrepen:

Alt	Redichemse waard	Lazaruswaard	Steenwaard	verlaging hoogwaterstand Lek
1	kade oostzijde verlagen, plas verbreden (flauw talud)	dijk grotendeels terugleggen, maaiveld verlagen over groot areaal	Zomerkades verlagen, veerweg doorlatend maken, plassen verbinden, maaiveld verlagen	15,3 cm
2	kade oostzijde verlagen, plas verbreden (flauw talud)	maaiveld verlagen over klein areaal	Verlagen zomerkades, veerweg doorlatend maken, verbinden plassen, maaiveld verlagen	9,7 cm

- Gezien het streven goed gesteld te staan voor het Omwisselbesluit heeft alternatief 1, met de dijkverlegging en de grootste waterstandverlaging, de voorkeur.
- Alternatief 1 levert ecologisch en rivierkundig de meeste duurzaamheid op.
- Alternatief 1 levert de meest substantiële verlaging van de hoogwaterstand op de Lek op en daarmee de grootste kans op een omwisselbesluit.
- Cultuurhistorisch is dijkverlegging een grote ingreep, maar het ontwikkelde duurzame natuurbied van de Redichemse waard doet nadrukkelijk recht aan de historische situatie ten tijde van de aanleg van de dijk.
- De consequenties van de bovengenoemde waterstandverlagingen voor de dijkversterking dienen samen met het Waterschap Rivierenland nog te worden bepaald. Op het moment van opstellen van dit rapport was er nog geen relevante informatie beschikbaar van het Waterschap over de dijkversterkingsmaatregelen, zowel bij uitvoering van de PKB als bij toevoeging van rivierverruiming vanuit Culemborg aan de Lek.
- De adviezen van het Q-team zullen voor wat betreft het nader onderzoek ingepast worden in de nadere uitwerking van het voorstel voor het omwisselbesluit. Kostenbeheersing is in dat kader overigens wel een onderwerp.
- Het advies om het verwijderen van het Veerweggebied te onderzoeken nemen we niet over. De Veerweg hoort bij het beschermd stadsgezicht en verwijderen van alle woningen, is voor Culemborg niet bespreekbaar. Dit was ook de reden om en enige jaren geleden niet te participeren in de alternatieve PKB-maatregelen. Ook het vergraven van een deel van het Veerweggebied lijkt ons niet zinvol, omdat dan de Veerweg als flessenhals in de rivier aanwezig zou blijven. De maatregelen in de Steenwaard dragen volgens het onderzoek van Haskoning daartoe rivierkundig meer bij.

- Bij de nadere uitwerking zal het onderzoek worden meegenomen, dat het Q-team voorstelt naar de verlenging van de Kleine Lek in beide richtingen. Ook bij eerdere ontwerpstudies en uit meerdere omgevingsreacties is het wenselijk om hier nog naar te kijken. Het kan een extra dimensie geven aan de kwaliteit van het stadsfront. We tekenen er bij aan dat het echter fysiek moeilijk lijkt te realiseren en rivierkundig slechts geringe uitwerking heeft.

Effecten van een rivierproject reiken altijd verder dan de lokale ingrepen. Dat maakt het ook complex. Ook om die reden vergt dit veel aandacht voor de diverse milieukundige aspecten. Aandachtspunten bij nadere uitwerking zijn afstemming met de Provincie Utrecht, de Gemeente Houten, de beide Waterschappen, en het landelijke Q-team (kwaliteitsteam) voor de rivieren.

E. Ontwikkelingsmaatschappij

Bij uw besluit over het vervolg op het initiatiefvoorstel Jonker/Spithoven drong uw raad aan op samenwerking met private partijen. Ook verzocht u de mogelijkheden te onderzoeken voor het realiseren van het project in een ontwikkelingsmaatschappij.

Zoals u bekend vindt de planontwikkeling plaats in samenwerking met het bedrijfsleven, te weten Ballast Van Oord. Geen vreemd fenomeen, want ook langs de Waal en elders langs de Nederrijn en Lek vindt een dergelijke samenwerking plaats. Voor Culemborg aan de Lek is een intentieovereenkomst afgesloten met Ballast Van Oord. De goede samenwerking en de beschikbare know how heeft ertoe geleid dat we het project in de korte tijd (een half jaar), die we beschikbaar hadden, van de grond hebben kunnen tillen.

De uitwerking tot aan het voorstel aan de staatssecretaris voor het omwisselbesluit betreft een m.e.r. of een plan-mer en zal op dezelfde wijze als de huidige planontwikkeling gebeuren: via het samenwerkingsverband met Ballast Van Oord geven beide partijen samen opdrachten aan gespecialiseerde bureaus tot uitwerking van de ontwerpen of de noodzakelijke onderzoeken naar de milieueffecten. Gestreefd wordt om deze studies in samenwerking met het Waterschap Rivierenland uit te voeren, zodat meteen vergeleken kan worden in welke mate en tot welke afstand bovenstrooms de dijkversterkingen vermeden kunnen worden.

We verkennen momenteel ook de mogelijkheden voor het vervolg erna. Het ontwikkelde plan is te kenschetsen als een gebiedsontwikkelingsplan. Om de ruimtelijke/kwalitatieve doelen te kunnen realiseren lijkt het ons wenselijk om voor de gebiedsontwikkeling de wijze van samenwerking te onderzoeken met Ballast Van Oord en anderen om zodoende ook een integrale ontwikkeling te kunnen realiseren.

Later in het jaar zullen wij daarop bij u terugkomen.

d) *OVERWEGINGEN COLLEGE
DIE LEIDEN TOT
VOORGENOMEN BESLUIT*

Van belang is dat wij van mening zijn dat dit ruimtelijk programma de kwaliteitsslag is die we met dit gebied kunnen maken. De uitvoering van een groot aantal plannen wordt mogelijk door de integrale gebiedsontwikkeling die het project voorstaat.

- Vier van de negen strategische projecten uit de nota toerisme worden uitgevoerd:
 - uitbreiding jachthaven
 - verbetering van de toegankelijkheid van het buitengebied
 - verbetering van de entree van de stad
 - hotelontwikkeling
- De lang niet voor mogelijk geachte ontwikkeling van het Veerweggebied wordt in gang gezet
- De uitvoering van een van de belangrijkste onderdelen van het landschapsontwikkelingsplan, de ontwikkeling van de oostelijke uiterwaarden wordt mogelijk gemaakt.

Er zal een grote kwaliteitsslag plaatsvinden in het gebied. Duidelijk is wel dat dit niet zonder woningbouwontwikkeling zal gaan. Deze ontwikkeling plaatst Culemborg letterlijk aan de Lek. Dat is een keuze waarin wij u vragen om in mee te gaan. Overigens maakt het stedenbouwkundige ontwerp en de architectuur van de woningbouw zelf nadrukkelijk deel uit van het toevoegen van ruimtelijke kwaliteit. Dat vraagt wel aandacht voor de uitwerking.

e) *PLANNING*

- a) Na de voorbespreking (15 januari 2009) zal dit voorstel op 29 januari in debat komen en op 12 februari daaropvolgend in de besluitvorming.
- b) Hierboven gaven wij al aan dat wij (met PDR) voorstander zijn van het opstellen van een gezamenlijke milieueffectrapportage van dijkversterking en ruimtelijke kwaliteit door ontwikkeling (Culemborg aan de Lek) leidend naar een officieel onderbouwd omwisselvoorstel later in 2009. De resultaten van dat proces zullen wij nogmaals aan u voorleggen.
- c) De programmadirectie Ruimte voor de Rivier zal vervolgens enkele maanden nemen om dit voorstel uitgebreid tegen het licht te houden en naar verwachting op onderdelen nog om nadere toelichtingen vragen.
- d) Als uiteindelijk, dat zal niet eerder dan het najaar 2009 zijn, de staatssecretaris groen licht geeft, dan worden de plannen samen met de betrokkenen verder uitgewerkt. Het is ook pas dan dat een gedetailleerde financiële uitwerking in de vorm van een grondexploitatie aan u voorgelegd kan worden.
- e) Uitvoering zal gefaseerd plaats vinden. Grondverwerving en het verplaatsen van bestaande functies zal nog meerdere jaren in beslag nemen. Het project heeft een horizon tot 2020. In het geval dat wij van een omwisselbesluit kunnen profiteren zal het deelgebied uiterwaarden voor 2012 moeten zijn uitgewerkt en voor 2015 zijn gerealiseerd (de deadline voor het bereiken van het noodzakelijke veiligheidsniveau). In het Veerweggebied zal eerst de sanering voorbereid en uitgevoerd moeten worden, aan het rivierfront zal de camping nog moeten verdwijnen. Alle deelgebieden hebben relaties met elkaar in de sfeer van planning.

f) *FINANCIËN*

Kosten planontwikkeling

Voor de planontwikkeling hebben wij een schatting gemaakt van een bedrag

van € 200.000,- dat nodig zou zijn om tot een ruimtelijk programma en de uitwerking voor rivierversuiming en natuurontwikkeling te komen. Voor het gemeentelijk aandeel heeft u € 100.000,- beschikbaar gesteld. De andere helft en eventuele overschrijdingen zijn voor rekening van Ballast Van Oord. Uiteindelijk zal dit traject een bedrag van ca. € 280.000,- kosten, waarvan Ballast Van Oord dus € 80.000,- extra betaalt dan voorzien. Voor de noodzakelijke vervolgitwerking tot aan het voorstel voor het omwisselbesluit zal verwachting nog € 100.000,- nodig zijn. Wij willen u voorstellen volgens dezelfde afspraken met Ballast Van Oord hiervoor maximaal € 50.000,- beschikbaar te stellen. Hierbij maken wij de opmerking dat het bedrag in de projectexploitatie terug dient te komen.

Financiële verkenning Culemborg aan de Lek

Het ruimtelijk programma is inmiddels doorgerekend door Twijnstra Guddes adviseurs. De gedetailleerde gegevens hieruit kunnen wij met u delen als de grondexploitatie aan u voor ligt. Voor dit moment zijn vooral de conclusies van belang.

De financiële verkenning is gebaseerd op de ontwerptekeningen van DN Urbland. Er is een financiële vertaling gemaakt van het getekende programma en ruimtelijke kwaliteit. In dit resultaat is nog geen rekening gehouden met middelen van het Rijk. Op dit moment is onzeker wat de omvang van een dergelijke bijdrage kan zijn.

Ca 380 tot 400 woningen in de verschillende deelgebieden zijn mogelijk, waarbij in alle gevallen ruimtelijke kwaliteit noodzakelijk blijft. In het plan zijn nu ca. 360 woningen opgenomen, een beperkt aantal m2 bvo winkelruimte en ruimte voor horeca/hotel. Overigens praten we over een gefaseerde uitvoering met een planhorizon tot 2020. Bij de nadere uitwerking moet bezien worden hoeveel woningen hier daadwerkelijk mogelijk zijn om voldoende openbaar groen en stedenbouwkundige kwaliteit te behouden.

In het binnendijkse gebied langs de dijk en bij de Put van Hussen is met inachtneming van de landschappelijke zichtlijnen een beperkt aantal woningen mogelijk. Ten opzichte van de bewonerspresentatie kiezen wij ervoor om de Put niet te vergroten, maar hier wel de recreatieve routes te handhaven. Uitgaande van deze hoofdlijnen is het mogelijk om het ruimtelijk programma financieel haalbaar uit te voeren. De aldus bereikte financiële haalbaarheid zal ook voor een omwisselbesluit van groot belang zijn.

7. COMMUNICATIE

Hierboven zijn wij al ingegaan op het proces dat wij hebben doorlopen. Ook de vele organisaties waarmee wij overleg hebben gevoerd komen in de tekst aan de orde.

De verschillende verslagen liggen voor u ter inzage. Aan bewoners zijn nieuwsbrieven gestuurd. Deze zijn ook aan u toegestuurd. Verder is op de website van de gemeente Culemborg gedurende het proces tot op heden een pagina beschikbaar over Culemborg aan de Lek met daarop links naar diverse documenten (ook bereikbaar via www.culemborg.nl). Voorafgaand aan de voorbespreking met uw raad zullen de bewoners de 3^e nieuwsbrief ontvangen.

BIJLAGEN

1. Ruimtelijke visie Culemborg aan de Lek opgesteld door DN Urbland
2. Rapport Rivierversuiming en Natuurontwikkeling Culemborg aan de Lek

-
- ACHTERLIGGENDE DOCUMENTEN
1. Nieuwsbrieven Culemborg aan de Lek
 2. Verslagen van plenaire bijeenkomsten en workshops met bewoners
 3. PKB Ruimte voor de Rivier deel 3, kabinetsbesluit
 4. Cultuurhistorische gegevens Culemborg aan de Lek (documenten van J. Mulder, P. Beltjes en bureau RAAP).
-

Burgemeester en Wethouders van Culemborg

De secretaris

De burgemeester

P. v.d. Veer

R. van Schelven

Aldus besloten in de vergadering van de Raad,
gehouden op 15 januari 2009

De griffier

De voorzitter

P.J. Peters

R. van Schelven